

**A Kúria
mint felülvizsgálati bíróság
ítélete**

Az ügy száma: Pfv.IV.20.857/2022/10.

A tanács tagjai:

Dr. Kovács Zsuzsanna a tanács elnöke
Véghné dr. Szabó Zsuzsanna előadó bíró
Dr. Dzsula Marianna bíró
Dr. Pataki Árpád bíró
Dr. Stark Marianna bíró

A felperes:

felperes (cím)

A felperes képviselője:

Dr. Kegye Adél ügyvéd (cím1)

Az alperes:

Belügyminisztérium

Az alperes képviselője:

Buczko Ügyvédi Iroda (cím2, ügyintéző: dr. Buczko Péter ügyvéd)

A per tárgya:

személyiségi jogsértés megállapítása és jogkövetkezmények alkalmazása

A felülvizsgálati kérelmet benyújtó fél:

felperes

A másodfokú bíróság neve és a jogerős határozat száma:

Fővárosi Ítéltábla 8.Pf.20.817/2021/4.

Az elsőfokú bíróság neve és a határozat száma:

Fővárosi Törvényszék 27.P.20.939/2020/44.

Rendelkező rész

A Kúria a jogerős ítélet felülvizsgálattal érintett rendelkezéseit hatályában fenntartja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alperesnek 30.480 (harmincezernégyszáznyolcvan) forint felülvizsgálati eljárási költséget.

A le nem rótt 70.000 (hetvenezer) forint felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.
Az ítélet ellen felülvizsgálatnak nincs helye.

Indokolás

A felülvizsgálat alapjául szolgáló tényállás

[1] A felperes alapító okiratban foglalt elsődleges célja a romák emberi jogi védelme, ezen belül többek között a romák emberi jogi helyzetével kapcsolatosan kutatások, jelentések készítése, az emberi jogokkal kapcsolatos visszaélések roma áldozatai számára jogi védelmet biztosítása.

[2] Az alperes központi költségvetési szerv, amely a gyermekvédelmi igazgatás ágazati irányítása körében gyakorolja a fővárosi és megyei kormányhivatal gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörének gyakorlásával összefüggő törvényességi és szakszerűségi ellenőrzési feladat- és hatásköröket.

[3] Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága 41. ülészakán a 2006. január 18-án megtartott ülésén a részes államok által a 44. cikk alapján benyújtott Jelentések tárgyalása keretében a Magyarországról szóló jelentésben aggodalmát fejezte ki a roma gyerekek intézményi arányának túlsúlya miatt, továbbá azért, mert a részes állam nem tesz elegendő erőfeszítést a gyermekek családjukba történő mielőbbi visszahelyezésére.

[4] A felperes által 2007-ben Budapest, Pest, Baranya és Borsod-Abaúj-Zemplén megyében készített „Fenntartott érdektelenség: roma gyermekek a magyar gyermekvédelmi rendszerben” és a 2011-ben Budapest, Szabolcs-Szatmár- Bereg és Győr-Moson-Sopron megyében készült „Életfogytiglan: roma gyermekek a magyar gyermekvédelmi rendszerben” című jelentések arra a következtetésre jutottak, hogy a roma származású gyermekek aránya a gyermekvédelmi szakellátásban felülmúlja a tényleges lakossági arányszámukat.

[5] A felperes pályázati kiírása alapján a Gyerekesély Közhasznú Egyesület 2015 szeptembere és 2016 januárja között „Szakellátásban élő gyermekek Nógrád megyében” tárgyban végzett kutatást a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság engedélyével, az alperes jogelődjének véleményezése és részbeni figyelembevételével készült adatlapok felhasználásával. E jelentés megállapításai szerint családból kiemelt gyermekek mintegy 80%-a cigány vagy félig cigány származású, ami olyan mértékű felülreprezentáltság, amit a kutatás szerint nem magyaráz sem a cigány népesség megyén belüli magas aránya, sem az érintett falvak cigány népességének jellemző mélyszegénysége. A kutatás szerint a mélyszegénység, a súlyos nélkülözés és a gyerekek szakellátásba kerülése között szoros a kapcsolat.

[6] Az Alapvető Jogok Biztosa AJB-2026/2017. számú jelentésének tárgya Budapesten és Pest, Borsod-Abaúj-Zemplén, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Nógrád megyében annak vizsgálata volt, hogy a gyermeki jogok, az arányosság és a fokozatosság követelménye miként érvényesülnek a gyermekvédelmi szakellátásba vétellel, kiemeléssel kapcsolatos eljárásokban. Megállapította, hogy az anyagi okra visszavezethetően a legtöbb nevelésbe vételre a szakellátásba utalt gyermekek 38,63%-a esetén Nógrád megyében került sor 2016-ban. A felperes pályázata alapján elvégzett kutatásból arra következtetett, hogy a törvényi elírás ellenére nem explicit módon jelenik meg a határozatokban az anyagi ok, hanem háttértényezőként, a jövedelmi, szegénység egyértelműen jellemző szakellátási beutalási ok, a nevelésbe vett gyermekek közel harmada elsődlegesen a család anyagi helyzete miatt él gyermekvédelmi gondoskodásban. Intézkedései között az alperes jogelődjének a feltárt visszasságok jövőbeli bekövetkezésnek megelőzése érdekében javaslatokat tett. 2017. évben az Állami Számvevőszék a gyermekvédelem intézményrendszerének ellenőrzését végezte el.

[7] Az alperes jogelődje a gyermekvédelmi ágazati irányítási feladat- és hatáskörének gyakorlásával összefüggésben számos intézkedést tett: országos hatósági ellenőrzési terveket készített, célvizsgálatot rendelt el, tájékoztatást adott a gyermekek biztonsága és védelme fokozása érdekében 2017. január 1-től hatályba lépő jogszabály módosításokról, a család- és gyermekjóléti szolgáltatás észlelő- és jelzőrendszer működtetésének szabályairól szakmai ajánlást majd protokollt adott ki.

A felperes keresete és az alperes ellenkérelme

[8] A hatályon kívül helyezést követően megismételt eljárásban a felperes első keresetében (a továbbiakban: I. számú kereset) annak megállapítását kérte, hogy az alperes jogelődje 2004. január 24-től elmulasztotta gyakorolni az államháztartásról szóló 1992. évi XXXVIII. törvény (a továbbiakban: régi Áht.) 93. § (1) bekezdés *e*)-*i*) pontjában, további a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatósági szervezetről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII. 23.) Korm.rendelet (továbbiakban: Gyvr.) 1. § (3) bekezdésében meghatározott hatásköreit, így különösen:

- a) az anyagi okból történő családból való kiemelését valószínűsítő, vagy alátámasztó tudományos kutatások nemzetközi és hazai intézményi jelzések ellenére nem végzett célzott felmérést, vagy célzott ellenőrzést a gyermekvédelmi intézmények körében a jelenség mértékére, okaira és következményeire;
- b) az anyagi okból történő családból való kiemelését valószínűsítő, vagy alátámasztó tudományos kutatások nemzetközi és hazai intézményi jelzések ellenére nem dolgozott ki intézkedési tervet a jelenség megszüntetése és megelőzése érdekében;
- c) elmulasztott szakmai útmutatót, vagy protokollt kidolgozni a gyermekvédelemben foglalkoztatott szakemberek számára arról, hogy hogyan előzhető meg az, hogy anyagi okból emeljenek ki családból gyermeket;
- d) elmulasztott biztosítani az alapellátás keretében olyan pénzügyi és integrált családsegítő eszközöket a gyermekvédelmi szakemberek számára, amelyek kifejezetten az anyagi okból krízisbe került családok egyben tartását célozza
- e) nem biztosított olyan eszközöket az alapellátás keretében a gyermekvédelmi szakemberek számára, amelyek célzottan a lakhatási krízis kezeléséhez nyújtanak segítséget.

Az alperes jogelődje e mulasztásával fenntartotta az irányítása alá tartozó szervek azon gyakorlatát, amely szerint pontosan nem meghatározható számú Nógrád megyei gyermeket családjuk társadalmi származása, vagyoni vagy jövedelmi helyzetére visszavezethető okból emelnek ki családjukból, illetve ennek fennáll a közvetlen veszélye. Ekként az alperes a családból kiemelt gyermekeket társadalmi származásuk, vagyoni, jövedelmi helyzetük alapján közvetlen hátrányos megkülönböztetésben részesítette minden olyan gyermekhez képest, akit valamely jogszabályban megengedett okból szakítottak el a családjától. Ezzel megvalósította az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról szóló 2003. évi CXXV. törvény (a továbbiakban: Ebktv.) 8. § *p*) és *q*) pontjában foglalt tulajdonság miatt az egyenlő bánásmód megsértését.

[9] További keresetében (a továbbiakban: II.A. számú kereset) annak megállapítását kérte, hogy az I. számú keresetben megjelölt gyermekekben belül a roma gyermekek a Nógrád megyei roma gyermekek lakosságon belüli arányához képest feltűnően nagyobb arányban kerülnek kiemelésre a családjukból, mint a velük összehasonlítható helyzetben lévő kizárólag

anyagi veszélyeztetettségük okán kiemelt nem roma gyermekek. Ily módon alperes megvalósította a kiemelt roma gyermekek roma nemzetiséghez tartozásuk alapján történt közvetett hátrányos megkülönböztetését. Az Ebktv. 9. §-ába ütköző magatartása az volt, hogy 2004. január 27. napjától elmulasztotta gyakorolni a régi Áht. 93. § (1) bekezdésében *d), f), g), h)* illetve az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (a továbbiakban: Áht.) 9. § *e)-i)* pontjában, továbbá a Gyvr. 1. § (3) bekezdésében meghatározott, a diszkriminatív kiemelés tilalmának érvényesülését célzó szakmai irányítói törvényességi és szakszerűségi következő hatásköreit:

a) a roma gyermekeknek a gyermekvédelmi rendszerben való felülreprezentáltságát valószínűsítő, vagy alátámasztó tudományos kutatások nemzetközi emberi jogi intézmények jelzései ellenére nem végzett felmérést a gyermekvédelmi szakemberek körében arról, hogy ennek mi az oka;

b) a roma gyermekeknek a gyermekvédelmi rendszerben való felülreprezentáltságát valószínűsítő, vagy alátámasztó tudományos kutatások nemzetközi emberi jogi intézmények jelzései ellenére nem dolgozott ki protokollt az etnikai adatok anonim módon való gyűjtésére, nem adott utasítást a szakellátásban nevelkedő gyermekek etnikai adatainak statisztikai célú gyűjtésére.

[10] A II.A. számú keresettel eshetőlegesen előterjesztett keresetében (a továbbiakban: II.B. számú kereset) azt kérte megállapítani, hogy az I. számú keresetben megjelölt gyermekekben belül a roma gyermekek a Nógrád megyei roma gyermekek lakosságon belüli arányához képest feltűnően nagyobb arányban kerülnek kiemelésre a családjukból, mint a velük összehasonlítható helyzetben lévő családjukból ki nem emelet Nógrád megyei nem roma gyerekek. Ily módon alperes jogelődje megvalósította a kiemelt roma gyermekek roma nemzetiséghez tartozásuk alapján történt közvetett hátrányos megkülönböztetését. Az Ebktv. 9. §-ába ütköző magatartása az volt, hogy 2004. január 27. napjától elmulasztotta gyakorolni a régi Áht. 93. § (1) bekezdésében *d), f), g), h)* illetve az Áht.) 9. § *e)-i)* pontjában, továbbá a Gyvr. 1. § (3) bekezdésében meghatározott, a diszkriminatív kiemelés tilalmának érvényesülését célzó szakmai irányítói törvényességi és szakszerűségi következő hatásköreit:

c) a roma gyermekeknek a gyermekvédelmi rendszerben való felülreprezentáltságát valószínűsítő, vagy alátámasztó tudományos kutatások nemzetközi emberi jogi intézmények jelzései ellenére nem végzett felmérést a gyermekvédelmi szakemberek körében arról, hogy ennek mi az oka;

d) a roma gyermekeknek a gyermekvédelmi rendszerben való felülreprezentáltságát valószínűsítő, vagy alátámasztó tudományos kutatások nemzetközi emberi jogi intézmények jelzései ellenére nem dolgozott ki protokollt az etnikai adatok anonim módon való gyűjtésére, nem adott utasítást a szakellátásban nevelkedő gyermekek etnikai adatainak statisztikai célú gyűjtésére.

[11] Az alperes jogelődjét kérte a jogsértés abbahagyására és a jogsértő helyzet megszüntetésére kötelezni a következők szerint:

a) A bíróság kötelezze az alperes jogelődjét arra, hogy az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 2 hónapon belül kezdje meg a Nógrád megyei gyermekvédelmi alap- és szakellátásban gondozott gyermekek roma nemzetiségére vonatkozó statisztikai célú adatgyűjtést az érintettek azonosítását kizáró módon, a gyermekvédelmi rendszerben dolgozó szakemberek percepciói alapján. Az adatgyűjtést az ítélet jogerőre emelkedésétől számított 5 éven keresztül minden évben elemezze ki, különösen a roma gyermekek növekvő vagy csökkenő számával kapcsolatos tendenciákra, ennek lehetséges okaira és a szükséges beavatkozások körére vonatkozóan; elemzését 5 éven keresztül ossza meg a felperessel.

b) Az ítélet jogerőre emelkedését követő 2 hónapon belül készítsen felmérést Nógrád megyében az átmeneti gondoskodást nyújtó gyermekvédelmi ellátások körében, ideértve a családok és gyermekek átmeneti otthonait valamint a helyettes szülő intézményét; a felmérés térjen ki a jelenleg elérhető és a megye sajátos demográfiai, földrajzi, településszerkezeti, lakás-helyzeti és szegénységi mutatóit tekintetbe vevő, valós szükségletei közötti különbségre, ennek mértékére; felmérését ossza meg a felperessel.

c) Az ítélet jogerőre emelkedését követő 1 hónapon belül hívjon össze egy civil szervezetekből és szakemberekből álló szakmai munkacsoportot a nemzetiségi és/vagy anyagi okból történő kiemelések ismert okait bemutató problématerkép elkészítéséhez; a munkacsoportba a felperes képviselőjét is vegye fel. A problématerképet az ítélet jogerőre emelkedését követő 5 hónapon belül hozza nyilvánosságra.

d) Az ítélet jogerőre emelkedését követő 6 hónapon belül bízza meg az alperes a kereset c) pontja szerinti szakmai munkacsoportot azzal a feladattal is, hogy dolgozzon ki egy szakmai útmutatót a gyermekvédelmi szakemberek számára az anyagi veszélyeztetettség és/vagy nemzetiségi hovatartozás okán történő kiemelés elkerüléséhez; az útmutatóban rögzítsék, hogy melyek azok az anyagi helyzettel összefüggő indokok, amelyek alapján nem lehet gyermeket a családjából kiemelni; utasítsa az útmutató alkalmazására az alperes az irányítása alá tartozó gyermekvédelmi szerveket.

e) Az ítélet jogerőre emelkedését követő 6 hónapon belül készítsen a nemzetközi gyermekjogi és alapjogi sztenderdeknek megfelelő intézkedési tervet az a)-d) pontok szerinti felmérések alapján a Nógrád megyei nemzetiségi és/vagy anyagi okból történő kiemelések megszüntetésére, amit az ítélet jogerőre emelkedését követő 18 hónapon belül hajtson végre. A felperes kérte az alperes kötelezését ezen intézkedési terv, valamint annak végrehajtásáról készült beszámoló honlapján történő közzétételére.

[12] Az alperes elsődlegesen a per megszüntetését, másodlagosan pedig a kereset teljes elutasítását kérte.

Az első- és másodfokú ítélet

[13] Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az alperes 2004. január 27. napjától megsértette a ténylegesen kizárólag rossz anyagi helyzetük miatt családból kiemelt Nógrád megyei gyermekek egyenlő bánásmódhoz fűződő személyiségi jogát azon mulasztásával, hogy nem adott szakmai módszertani útmutatást a gyermek kizárólag anyagi okra visszavezethető családból kiemelése tilalmának érvényesülése tárgyában és nem végzett célzott ellenőrzést a gyermekvédelmi szervek ezirányú gyakorlatáról.

[14] Megállapította, hogy az alperes 2004. január 27. napjától megsértette a ténylegesen kizárólag rossz vagyoni helyzetük miatt családból kiemelt roma származású Nógrád megyei gyermekek egyenlő bánásmódhoz fűződő személyiségi jogát azon mulasztásával, hogy nem végzett célozott vizsgálatot annak mértékéről és okáról, hogy a ténylegesen kizárólag rossz anyagi helyzetük miatt családból kiemelt gyermekek kiemelkedően nagy arányban roma származásúak.

[15] Kötelezte az alperest a jogsértés abbahagyására, továbbá arra, hogy 5 éven keresztül minden naptári évben vizsgálja meg a Nógrád megyében családból kiemelt percepció alapján roma származásúnak tekinthető gyermekek számát és az elvégzett vizsgálat eredményét, valamint az azon alapuló intézkedéseit a tárgyévet követő naptári év március 31. napjáig tegye közzé a honlapján.

[16] Kötelezte az alperest, hogy 12 hónapon belül végezzen célzott ellenőrzést a rossz anyagi helyzeten és a roma társadalmi származáson alapuló hátrányos megkülönböztetés tilalmának a Nógrád megyei családból történő kiemelések során való érvényesüléséről és

ugyanezen időtartamon belül készítse el az ellenőrzés megállapításain alapuló intézkedési tervet, amelynek végrehajtását 18 hónapot követően ellenőrizze.

[17] Kötelezte az alperest, hogy az intézkedési tervet a határidő lejártát, végrehajtás ellenőrzéséről szóló dokumentumot annak elkészültétől számított 30 napon belül tegye közzé a honlapján. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

[18] Az alperes jogelődjének fellebbezése alapján eljáró másodfokú bíróság az elsőfokú ítélet nem fellebbezett részét nem érintette, fellebbezett rendelkezését részben megváltoztatta és megállapította, hogy az alperes 2015 szeptemberétől megsértette a kizárólag rossz vagyoni helyzetük miatt családból kiemelt Nógrád megyei gyermekek egyenlő bánásmódhoz fűződő személyiségi jogát azon mulasztásával, hogy nem adott szakmai módszertani útmutatást a gyermek kizárólag anyagi okra visszavezethető családból kiemelése tilalmának érvényesülése tárgyában. A jogerős ítélet rendelkező része szerint a sérelmes helyzet megszüntetésére az alperes 12 hónapon belül köteles módszertani útmutatást kiadni a gyermek kizárólag anyagi okra visszavezethető családból kiemelése tilalmának érvényesülése tárgyában. Ezt meghaladóan a keresetet elutasította.

[19] A jogerős ítélet indokai szerint a polgári perrendtartásról szóló 1952. évi III. törvény (a továbbiakban: régi Pp.) 130. § (1) bekezdés *f*) pontja 157. § *a*) pontja szerinti permegszüntetési ok nem állt fenn, mert a per érdemére tartozó kérdés annak eldöntése, hogy a felperesnek van-e perbeli legitimációja. Kifejtette, hogy a felperes érdekképviselői szerv, az alapító okiratában feltüntetett céljai között szerepel a roma származás mint védett tulajdonság pontos meghatározásával körülírt csoportok társadalmi esélyegyenlőségnek védelme. A másodfokú bíróság álláspontja szerint valamennyi kereset a kiemelt gyermekek társadalmi származása és vagyoni helyzete miatti megkülönböztetésen alapult, ezért a felperes – mint az Ebktv. 20. § (1) bekezdés *c*) pontja szerinti civilszervezet – jogosult volt a kereset előterjesztésére.

[20] Nem tartotta helytállónak az alperes jogelődjének azon érvelését, hogy a felperes nem megfelelő alperessel szemben indított pert, mert a társadalmi probléma komplexitása nem jelenti, hogy az alperes jogelődje mentesül a jogszabály által meghatározott kötelezettségei teljesítése alól.

[21] A másodfokú bíróság nem értett egyet a régi Pp. 215. §, a 220. § (1) bekezdés, továbbá az elsőfokú ítélet megalapozatlanságával összefüggő fellebbezési érveléssel sem, ezért a régi Pp. 252. § (2) és (3) bekezdésének alkalmazására, az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezésére álláspontja szerint nem volt ok.

[22] A per érdemében először a jogsértés kezdő időpontjával kapcsolatos fellebbezési érvelést vizsgálta. Az volt az álláspontja, hogy ennek 2004. évben történő meghatározása azért nem volt megfelelő, mert a kereset alapjául szolgáló tények később keletkeztek, a korábbi jogsértés valószínűsítésére nem tartotta alkalmasnak a Gyerekesély Egyesület zárótanulmányának évtizedekre visszanyúló következtetését, de az ENSZ 2006. évi jelentését sem. A Gyerekesély Egyesület 2015 szeptembere és 2016 januárja között végzett kutatásának eredménye alapján a jogsértés kezdő időpontját 2015 szeptemberében állapította meg.

[23] A kereset elbírálásánál a 2014. március 15-től hatályos Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) rendelkezéseit alkalmazta, ezért a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés alapján az elévülést is vizsgálta. Mivel a felperes a keresetlevelet 2017. december 20-án nyújtotta be, ezért a követelés megítélése szerint nem évült el.

[24] Kifejtette, hogy a felperes a megismételt eljárásban az összehasonlító helyzetben lévő csoportokat kellően megjelölte, az I. számú kereset szerint az elhatárolás alapja a szegénység, a II. A. számú kereset szerint a szegénység miatt kiemelt gyermekek esetében a roma származásúakat érte hátrány a nem roma származásúakhoz képest, míg a II. B. számú

keresetben a szegénység miatt kiemelt roma gyermekek hátrányát állította, a családjukból ki nem emelt nem roma gyermekekkel szemben.

[25] Megítélése szerint a felperes megfelelően valószínűsítette, hogy az általa képviselt személyek az Ebktv. 8. § *q)* pontjának hatálya alá tartozó védett tulajdonsággal rendelkeznek, vagyoni helyzetük miatt hátrány érte őket, ami okozati összefüggésben állt az alperes jogelődjének magatartásával, mert a módszertani útmutatás hiányára visszavezethető szakmai bizonytalanság a „Fenntartott érdektelenség” az „Életfogytiglan” című tanulmányok, az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának jelentései, valamint az ombudsmani jelentés alapján kimutatható volt. Az alperes a kutatások alapjául szolgáló adatlapokat hiányosnak, tartalmilag megkérdőjelezhetőnek tartotta, amit a másodfokú bíróság azért nem tartott relevánsnak, mert ez megítélése szerint kívül esik az Ebktv. által kijelölt bizonyítási kötelezettség körén.

[26] A másodfokú bíróság álláspontja az volt, hogy az alperes jogelődje a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (a továbbiakban: Gyvt.) 101. § (1) bekezdés és (2) bekezdés *c)* pontja szerinti kötelezettségét megsértette, mert szakmai útmutatót, módszertani segítséget kellett volna kidolgoznia a családból kizárólag anyagi okból való kiemelésnek a gyakorlata érdekében. Ilyen konkrét kötelezettséget ugyan a jogszabály nem ír elő, de mivel az alperes jogelődje más szakmai kérdésekben is módszertani útmutatót készített, erre a keresettel érintett kérdésben is köteles, ha az a hátrányos megkülönböztetés kiküszöbölésére szolgál.

[27] Az elsőfokú érdemi határozat részben történő megváltoztatásának egyik oka az volt, hogy a másodfokú bíróság álláspontja szerint az alperes jogelődjének nem volt kötelezettsége célhoz kötött vizsgálat elvégzése, ilyen kötelezettség logikai következtetés útján sem vonható le a jogszabályokból. Emellett a másodfokú bíróság II. A. szám alatti kereset szerinti hátrányos megkülönböztetéssel érintett csoport tekintetében azt vette figyelembe, hogy a roma származás miatti hátrányos megkülönböztetés hiányzik, mert a tanúvallomások „azt támasztották alá, hogy az érintett gyermekeket roma származásuk miatt sem érte hátrányos megkülönböztetés. Ennél fogva az ítéletábra a roma gyermekekre szűkített célzott ellenőrzés elmaradása tekintetében nem találta alaposnak sem a jogsértés megállapítása, sem a további objektív jogkövetkezmények tárgyában előterjesztett keresetet”.

[28] A részben alapos I. számú megállapítási kereset mellett a másodfokú bíróság a jogsértés abbahagyására kötelező rendelkezést mellőzte, mivel a jogkövetkezmény tartalmát és célját a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés *d)* pont szerinti jogkövetkezmény pontosan meghatározza.

[29] A régi Pp. 217. § (2) bekezdésére hivatkozással a teljesítési határidőt az elsőfokú bíróság ítéletétől eltérően 12 hónapban állapította meg. Kifejtette, hogy a Gyvt. 101. §-ból a szakmai módszertani útmutatón túl további kötelezettség nem következik, a jogsértés megszüntetésére irányuló egyéb kereseteket illetően az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta és a keresetet elutasította. A módszertani útmutatás kiadása és annak tartalmi meghatározása a másodfokú bíróság álláspontja szerint összhangban áll a megállapított jogsértéssel, a sérelmes helyzet megszüntetését – az alperes jogelődje kötelezettségeinek keretein belül, azokat szűken értelmezve – szolgálja, ezáltal nem történik a fellebbezésben előadottak szerinti bírói jogalkotás sem.

A felülvizsgálati kérelem és ellenkérelem

[30] A jogerős ítélettel szemben a felperes terjesztett elő felülvizsgálati kérelmet. Azt indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ítéletet helyezze hatályon kívül, az elsőfokú bíróság helyes ítéletének megfelelő új határozatot hozzon.

[31] Megítélése szerint a másodfokú ítélet sérti az Ebktv. 19. § (1), (2) bekezdésében foglalt valószínűségi kötelezettséget, a 9. §-ában foglalt közvetett hátrányos megkülönböztetés tilalmát, a Gyvt. 110. § (2) bekezdés *a)* pontját (a szociális ágazat

irányítójának ellenőrzési jogköre) és a régi Pp. 221. § (1) bekezdésében foglalt indokolási kötelezettséget.

[32] A felülvizsgálati kérelme szerint a másodfokú bíróság ítélete a tényállás részletes összefoglalása mellett indokolásában elnagyolt, homályos, ebből következően jogsértő, a másodfokú bíróság indokolási kötelezettségének csak részben tett eleget. Másrészt a másodfokú bíróság tévesen értelmezte a felperes terhére eső valószínűsítési kötelezettség terjedelmét, ami miatt arra a téves következtetésre jutott, hogy az I. számú kereseti kérelmet csak 2015-től sikerült a felperesnek valószínűsítítenie. Megítélése szerint ugyancsak tévesen értelmezte az alperes ellenőrzési jogkörét, amiből arra a jogsértő következtetésre jutott, hogy a felperes II. számú kereseti kérelme nem alapos és a jogkövetkezmények körét is jelentősen szűkítette.

[33] A régi Pp. 221. § (1) bekezdését a másodfokú bíróság megítélése szerint azért sértette meg, mert nem adta konkrét indokát annak, hogy a bizonyítékok mérlegelése során mely bizonyítékokat és milyen súllyal értékelt. A jogerős ítélet [120] bekezdése két okból utasította el a roma gyermekek hátrányos megkülönböztetésére vonatkozó kereseti kérelmét. Egyrészt azért, mert a bíróság álláspontja szerint az alperesnek nincs célzott ellenőrzési kötelezettsége. Másrészt azért, mert a tanúvallomások azt támasztották alá, hogy az érintett gyermekeket roma származásuk miatt sem érte hátrányos megkülönböztetés. Ezen felül az ítélet tábla semmilyen magyarázatát nem adta annak, hogy a per során meghallgatott számos tanúvallomás közül melyek azok, amelyek cáfolják a roma nemzetiségi alapú diszkriminációt, amelyet számos felperes által hivatkozott okirati bizonyíték támaszt alá. Nem lehet megállapítani a másodfokú bíróság ítéletéből, hogy miért hiteltelen név, név1, név2 tanú vallomása, amelyek a felperes keresetét alátámasztják. A másodfokú bíróság ezen kívül nem indokolta meg, hogy az ENSZ Gyermekjogi Bizottságának záró észrevételei miért nem tükrözik a valóságot, az abban foglaltakat az alperes mely bizonyítékkal tudta megcáfolni. Nem jelennek meg az ítélet indokolásában azon kutatási eredmények sem, amelyek sorra megállapítják a romák lakossági arányukhoz képest jelentős felülreprezentáltságát a gyermekvédelmi intézményekben. Említés nélkül maradt a név-név3 által készített kutatási beszámoló is. Mindezen bizonyítékokat a bíróság röviden, konkrétan meg nem nevezett tanúvallomásokkal tartotta cáfoltnak. Álláspontja szerint ezzel a bíróság súlyosan megsértette az indokolási kötelezettségét, így érdemben is megalapozatlannak, iratellenesnek, jogsértőnek tartotta a roma gyermekek hátrányos megkülönböztetésére vonatkozó kereset elutasítását.

[34] Kifejtette, hogy a felperes eleget tett a valószínűségi kötelezettségének mindkét keresete kapcsán, 2004. január 27-étől fennáll az alperes jogsértő magatartása. A jogerős ítélet álláspontja szerint azért sérti az Ebktv. 19. § (1) bekezdéseit, mert a felperes sikerrel valószínűsítette mindkét keresetével összefüggően azt, hogy 2004. január 27-e óta folyamatosan fennáll az alperes irányítása alá tartozó Nógrád Megyei Gyermekvédelmi Szervek diszkriminatív kiemelési gyakorlata. Szerinte a másodfokú bíróság tévesen értelmezte a Ebktv. 19. § alapján fennálló valószínűsítési kötelezettséget, mert a felperest a hátrány, ennek közvetlen veszélye, a jogsértés idején fennálló védett tulajdonság valószínűsítésének kötelezettsége terheli. A valószínűsítésre statisztikai adatok is felhasználhatók, de statisztikai adatok hiánya sem hozhatja hátrányba a diszkriminációt szenvedett felet, az is megalapozhatja a diszkrimináció megállapítását, ha nem állnak az alperes rendelkezésére a kimentéshez szükséges adatok. Jelen ügyben a felperes birtokában kizárólag civil kutatási eredmények lehetnek, továbbá a terepen kutatást folytató szakemberek tanúvallomásai támasztják alá a felperes azon állítását, hogy a szegény és a roma gyerekek diszkriminatív családból való kiemelése hosszú évtizedekre visszanyúló gyakorlat. A rendelkezésre álló adatok alapján megállapítható, hogy az egyes gyermekek esetében a családból való kiemelés indokaira nincs megfelelő adatbázis. Nem tisztázott, hogy mit jelent

az anyagi veszélyeztetettség, a roma gyermekek becsült arányáról sincs adat. Az alperes nem ellenőrzi, hogy mennyiben érvényesül a gyakorlatban a Gyvt. 7. § (1) bekezdésében foglalt tilalom. Az alperes mulasztása miatt nincs egzakt adat arról, hogy Magyarországon hány gyereket emeltek ki kizárólag rossz anyagi helyzet miatt a családjából az elmúlt 18 évben, és közöttük mekkora arányban voltak a roma gyermekek, ezért a valószínűsítés mércéje alacsonyabb szintű. A nem Nógrád megyére fókuszáló, de lényegében országos tendenciákat felvázoló kutatások és a perben felperes által csatolt egyéb bizonyítékok álláspontja szerint elfogadhatóak a diszkriminatív Nógrád megyei gyakorlat valószínűsítésére mind az I., mind a II. számú kereset esetén.

[35] Álláspontja szerint jogsértő a másodfokú bíróság azon megközelítése, melynek eredményeképpen az ágazati irányítás körében célzott ellenőrzést nem tartotta a jogszabályból levezethetőnek. A felperes ugyanis tételesen megjelölte a bíróságok felhívására azokat a konkrét jogszabályhelyeket, amelyek az ágazati irányítás körében konkrét hatásköröket telepítenek az alperes jogelődjéhez. Ezek egy részét nem, vagy nem megfelelően gyakorolta az alperes jogelődje az évtizedek óta fennálló diszkriminatív kiemelési gyakorlat fenntartásához vezetett. Felhívta a régi Áht. 93. § (1) bekezdés *d), f), g), h)* pontját, továbbá az Áht. 9. § *e)-i)* pontját, a Gyvr. 1. § (3) bekezdését, ami alapján az alperes jogelődjének van ellenőrzési jogköre. Azt ugyan a jogszabály nem írja elő, hogy kifejezetten a roma gyerekek családból való kiemelésének gyakorlatát is ellenőrizze Nógrád megyében, de ennek lehetőségét a jogszabályok kétségkívül megteremtették. A hatékonysági és szakszerűségi ellenőrzést ír elő a Gyvr. 1. § (3) bekezdése is. Megítélése szerint akkor biztosított a gyermekvédelmi rendszer törvényes működése, ha figyelemmel van a hátrányos megkülönböztetés tilalmára. A jogerős ítéletben kifejtett álláspontot azért tartotta helytelennek, mert ha a Gyvt.-ből nem vezethető le az alperes ellenőrzési kötelezettsége, akkor a szociális ágazat kiesik az azt felügyelő minisztérium ellenőrzése alól. Ezzel szemben a Gyvt. 101. § (2) bekezdés *a)* pontja kifejezetten felhatalmazza a minisztert arra, hogy meghatározza a gyermekek védelmét biztosító feladatok törvényességi és szakmai ellenőrzési rendjét. További érvelése szerint más, a roma gyerekek diszkriminációs ügyeiben a bíróságok az ágazati irányító felelősséget ugyancsak abban ragadták meg az ágazati irányító felelősségét, hogy tudomással bírt a jogsértő helyzetről, de nem tette meg az annak felszámolásához szükséges intézkedéseket.

[36] A felperes felülvizsgálati kérelemben kifejtett álláspontja szerint a jogszabályokat az I. számú keresettel összefüggő jogkövetkezmények iránti kereset elutasítása azért sértette, mert az elsőfokú bíróság ítélete az ellenőrzéssel kapcsolatos téves másodfokú megközelítéséhez kapcsolódik. Az alperes jogelődje mint ágazati irányító minisztérium hatáskörébe tartozik az általa felügyelt ágazat szakmai és törvényességi ellenőrzése, ezért nincs jogszabályi akadálya annak, hogy az elsőfokú bíróság által alkalmazott valamennyi jogkövetkezményt alkalmazza.

[37] A Kúria Pfv.IV.20.857/2022/8. számú végzéssel az alperes igazolási kérelmét elutasította, a csatlakozó felülvizsgálati kérelmet hivatalból elutasította.

[38] Az alperes a felülvizsgálati ellenkérelemben a jogerős ítélet hatályában fenntartását, a felülvizsgálati kérelemben foglaltak figyelmen kívül hagyását kérte.

A Kúria döntése és jogi indokai

[39] A felülvizsgálati kérelem alaptalan.

[40] A Kúria a régi Pp. 275. § (1) bekezdése alapján a jogerős ítéletet a felülvizsgálati kérelem keretei között vizsgálta felül. A jogerős ítéletnek a jogsértést megállapító és a sérelmes helyzet egyik módjának megszüntetésére vonatkozó rendelkezése felülvizsgálattal nem volt támadott.

[41] Kiemeli a Kúria, hogy a felülvizsgálati kérelem nem a per folytatása, hanem szigorú eljárási szabályok szerinti rendkívüli perorvoslat. Ennek során kizárólag a régi Pp. 272. § (2) bekezdésben meghatározott tartalmi követelményeknek megfelelő felülvizsgálati hivatkozások vehetőek figyelembe. **A felülvizsgálati kérelem egymással szorosan összefüggő kötelező tartalmi kellékei a jogszabálysértés és a megsértett jogszabályhely megjelölése, valamint annak kifejtése, hogy a fél a határozat megváltoztatását milyen okból kívánja. Ezen együttes törvényi feltételeknek a fél akkor tesz eleget, ha egyrészt a megsértett jogszabályhelyet konkrétan megjelöli, másrészt pedig a hivatkozott jogszabálysértést tartalmilag is körülírja, az arra vonatkozó jogi álláspontját kifejti, vagyis ha a jogszabálysértésre való hivatkozása indokait is ismerteti. A felülvizsgálati kérelem e tartalmi elmei határozzák meg a Kúria felülbírálati lehetőségének tartami és perjogi kereteit. Ez egyrészt azt jelenti, hogy a Kúria a felülvizsgálati eljárás során csak a kérelemben megjelölt jogszabály megsértését vizsgálhatja.** Nem vizsgálhat olyan jogszabálysértést, amivel kapcsolatban a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél jogi álláspontját nem fejtette ki, ahhoz indokolást nem fűzött [az eljárásjogi tárgyú elvi iránymutatásoknak az új Pp. hatálybalépése folytán történő felülvizsgálatáról szóló 1/2017. Polgári jogegységi határozattal a Pp. alkalmazása körében is megfelelően irányadónak tekintett, a felülvizsgálati kérelem hivatalbóli elutasításának egyes kérdéseiről szóló 1/2016. (II. 15.) PK vélemény 3. és 4. pontja].

[42] Ezt az adott ügyben azért kell hangsúlyozni, mert a felperes a felülvizsgálati kérelemben a jogerős ítélet bizonyítékokat mérlegelő tevékenységét támadta, azonban a megsértett jogszabályok között a régi Pp. 206. § (1) bekezdést nem hívta fel. Annak vizsgálatára ezért nem volt eljárásjogi lehetőség, hogy a másodfokú bíróság a bizonyítékok egybevetése során nyilvánvalóan okszerűtlen következtetésre jutott-e. Ezen túl a felperes az Ebktv. 9. §-át a felülvizsgálati kérelemben felhívta, annak jogi indokait azonban nem fejtette ki, ezért e jogszabály megsértésének vizsgálata a felülvizsgálat körén kívül maradt.

[43] Téves a felperes azon érvelése, hogy a régi Pp. 221. § (1) bekezdésének állított sérelme a jogerős ítélet hatályon kívül helyezéséhez és az elsőfokú ítéletet helybenhagyó új határozat meghozatalához vezet.

[44] Kétségtelen, hogy a régi Pp. 221. § (1) bekezdésének az ítélet jogi indokolása akkor felel meg, ha a bíróság felektől eltérő jogi álláspontját a bíróság az ítéletében kifejti. Nem jelenti azonban a régi Pp. 221. § (1) bekezdésének megsértését, ha a jogerős ítélet külön nem tér ki a fél által felhozott valamennyi érvre, elegendő a bírósági mérlegelés szempontjait és jogi álláspontját tartalmaznia (Kúria Pfv.III.20.737/2019/4., Pfv.III.20.240/2022/4.). A hatályon kívül helyezést és az eljárás megismétlését az indokolási kötelezettség megsértése csak akkor indokolja, ha az adott ügyben a jogerős határozat alapján nem állapítható meg, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság döntését mi okból változtatta meg és ezért az érdemi határozat nem bírálható felül. Ilyen lényeges eljárási szabálysértés azonban a másodfokú eljárás során nem történt.

[45] A felperes felülvizsgálati érvelése szerint a jogerős ítéletben a másodfokú bíróság a II.A. számú keresetnek részben helyt adó elsőfokú ítélet megváltoztatást nem indokolta kellően a jogerős ítélet [120] bekezdésében. Ezzel szemben az elsőfokú bíróság ítéletének [101]-[115] bekezdéseiben indokolta részletesen azt, hogy a felperes a Nógrád megyében élő, családból kiemelt roma gyermekek társadalmi származáson alapuló közvetett hátrányos megkülönböztetését kellően valószínűsítette, mert nem mérte fel az érintett roma gyermekek számát, arányát, az alperes jogelődjének ezen mulasztásából – annak természetéből eredően – következik az oksági kapcsolat fennállása is. Ebből következő megállapítása az volt, hogy a felperes a II.A. számú keresettel összefüggő valószínűsítési kötelezettségének maradéktalanul eleget tett. Ezt követően kimerítő részletességgel indokolta az alperes bizonyításának

sikertelenségét. A [130]-[132] bekezdéseiben a II.A. számú keresettel összefüggően felajánlott bizonyítékokat értékelve (név4, név5, név6, név7 tanúk vallomása) vont le azt a következtetést, hogy a kihallgatott tanúk vallomásukkal nem tudták megdönteni a felperes által hivatkozott, „tudományos és intézményi értékeléseken alapuló, kivétel nélkül ugyanezen irányba mutató megállapítást, amely szerint a gyermekvédelemben (így a Nógrád megyei gyermekvédelmi szakellátásban is) tetten érhető a roma társadalmi származáson alapuló hátrányos megkülönböztetés” [131]. Ezzel szemben a másodfokú bíróság – egyébként az elsőfokú ítéletet megváltoztató rendelkezésének valóban szűk szavú – indokolásának [120] bekezdéséből az kitűnik, hogy elsőfokú bíróság e bizonyítékokat értékelő tevékenységét bírálta felül, mert megítélése szerint az érintett gyermekeket roma származásuk miatt nem érte hátrányos megkülönböztetés. A II.A. számú keresetnek helyt adó rendelkezést megváltoztatta, a személyiségi jogsértés objektív és szubjektív jogkövetkezményeinek alkalmazására irányuló keresetet is alaptalannak ítélte. A jogerős ítélet indokaiból ezért az érdemi döntés okai megállapíthatóak voltak, a bizonyítékok mérlegelésének hibája pedig – a régi Pp. 206. § (1) bekezdésének felhívása hiányában – a felülvizsgálati eljárás keretein kívül maradt.

[46] A felperes további felülvizsgálati érvelése szerint a jogerős ítélet sérti az Ebktv. 19. § (1), és (2) bekezdésében foglalt szabályait, mert a felperes az egyenlő bánásmód sérelmével járó jogsértő helyzet fennállását már 2004. január 27-től kellően valószínűsítette.

[47] Az a perben nem volt vitás, hogy az egyenlő bánásmód megsértése iránti perben a régi Pp. 164. § (1) bekezdésében meghatározottaktól eltérő bizonyítási szabályok érvényesülnek. Ennek oka az, hogy a diszkriminációs magatartások természete miatt a tényfeltárás nehezebb, az általában semlegesnek látszó, valójában diszkriminációs tevékenységet leplezni kívánó magatartás formájában jelennek meg. A sérelmet szenvedő fél Ebktv. 19. § (1) bekezdésének *a)-b)* pontja szerinti tények állításaihoz – a régi Pp. általános szabályaitól eltérően – nem bizonyítási, hanem valószínűsítési kötelezettséget kapcsol. Ennek sikere esetén a másik félnek az Ebktv. 19. § (2) bekezdés *a)* és *b)* pont szerinti tényeket kell bizonyítania. A másodfokú bíróság ítéletének [110] bekezdéséből kitűnően a bizonyítási kötelezettség és a bizonyítási teher ezen eltérő szabályait alkalmazta, az elsőfokú ítéletet megváltoztató döntéshez a bizonyítékokat értékelő tevékenysége vezetett. A bizonyítékok okszerű mérlegelésének vizsgálatára azonban a felülvizsgálati eljárásban a régi Pp. 206. § (1) bekezdésre történő hivatkozás hiányában nem kerülhetett sor.

[48] A felülvizsgálati kérelem további okfejtése szerint a jogerős ítélet részben megváltoztató, a II.A. számú keresetet elutasító rendelkezése azért sérti a Gyvt. 110. § (2) bekezdés *a)* pontját, mert az alperesnek mint a szociális ágazat irányítójának az ellenőrzési jogköre az irányadó jogszabályokból levezethető. Ennek azonban a perben azért nem volt jelentősége, mert a II.A. számú keresetet a másodfokú bíróság azért utasította el, mert a bizonyítékok mérlegelése alapján arra a következtetésre jutott, hogy a roma gyermekeket a származásuk, azaz e védett tulajdonságuk miatt nem érte hátrány. E következtetés – a régi Pp. 206. § (1) bekezdésre történő hivatkozás hiányában – nem volt cáfolható, ezért annak sem volt jelentősége, hogy az alperes jogelődjének a jogellenes mulasztása az ellenőrzési kötelezettség elmulasztásával összefüggésben megállapítható-e.

[49] A felperes ezen kívül sérelmezte a felülvizsgálati kérelemben azt, hogy a jogerős ítélet az I. számú keresetben érvényesített jogsértés megszüntetése körében az elsőfokú bíróság ítéletét megváltoztatta, így már nem kötelezte az ellenőrzés elvégzésére az alperest, holott a Gyvt. és az Áht. rendelkezési szerint az alperes jogelődjének hatáskörébe tartozott az ágazat szakmai és törvényességi ellenőrzése. Ezzel szemben ki kell emelni, hogy a jogsértés megszüntetése iránti kereset csak akkor felel meg a régi Pp. követelményeinek, ha egyértelmű és végrehajtható. A jogsértés megszüntetésnek konkrét módját meghatározhatja a bíróság,

ennek feltétele azonban a végrehajthatóság követelményének megfelelő reális és végrehajtás útján teljesíthető kereset előterjesztése (Pfv.IV.21.568/2010/5.). Ennek a követelménynek azonban a felülvizsgálati eljárásban azért nem volt jelentősége, mert a felperes jogsértés megszüntetése iránti keresete statisztikai adatgyűjtésre, felmérés készítésére, munkacsoport felállítására, szakmai útmutató kidolgozására, intézkedési terv kimunkálására irányult, azonban a „célzott ellenőrzés elvégzésére” kereset nem volt (27.P.20.939/2020/24. számú beadvány), ilyen jogkövetkezmény a Ptk. 2:51. § (1) bekezdés *d*) pontja alapján a régi Pp. 215. §-ben felállított korlát miatt nem alkalmazható.

[50] Mivel a jogerős ítélet a felülvizsgálati kérelemben megjelölt jogszabályokat nem sértette meg, a Kúria azt a régi Pp. 275. § (3) bekezdés alapján hatályban fenntartotta.

Az alkalmazott jogszabályok és az alkalmazott joggyakorlat

[51] 1952. évi III. törvény 221. § (1) bekezdés;

[52] 2003. évi CXXV. törvény 19. § (1) és (2) bekezdés;

[53] 1997. évi XXXI. törvény 110. § (2) bekezdés *a*) pontja

A döntés elvi tartalma

[54] **I. A Kúria a felülvizsgálati eljárás során csak a kérelemben megjelölt jogszabály megsértését vizsgálhatja.** Nem vizsgálhat olyan jogszabálysértést, amivel kapcsolatban a felülvizsgálati kérelmet előterjesztő fél jogi álláspontját nem fejtette ki, ahhoz indokolást nem fűzött.

[55] **II. A jogsértés megszüntetésnek konkrét módját meghatározhatja a bíróság,** ennek feltétele azonban a végrehajthatóság követelményének megfelelő, reális és végrehajtás útján teljesíthető kereset előterjesztése

Záró rész

[56] A felperes felülvizsgálati kérelme nem vezetett eredményre, ezért a Kúria a felperest a régi Pp. 78. § (1) bekezdés alapján az alperes jogi képvisellel összefüggésben felmerült, a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 3. § (1), (3) és (5) bekezdés alapján számított felülvizsgálati eljárási költség megfizetésére kötelezte, ezt meghaladóan a felek a fellebbezési és felülvizsgálati eljárásban felmerült költségeiket maguk viselik.

[57] A felperes az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény 5. § (1) bekezdés *f*) pontja alapján személyes illetékmentesség kedvezményben részesült pervesztességére tekintettel a le nem rótt felülvizsgálati eljárási illetéket az állam viseli.

[58] A Kúria a felülvizsgálati kérelmet a régi Pp. 274. § (1) bekezdés alapján a felperes kérelmére tárgyaláson bírálta el.

[59] Az ítélet ellen a régi Pp. 271. § (1) bekezdés *e*) pontjára figyelemmel nincs helye felülvizsgálatnak.

Budapest, 2023. február 1.

Dr. Kovács Zsuzsanna s.k. a tanács elnöke, Véghné dr. Szabó Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Dr. Dzsula Marianna s.k. bíró, Dr. Pataki Árpád s.k. bíró, Dr. Stark Marianna s.k. bíró